

VIEŠVILĖ BURIAL GROUNDS I AND III

In 2004 the TIM continued investigations of the Viešvilė burial ground I (A 1636, Jurbarkas district) started in 1998 and performed archaeological survey of the Viešvilė burial ground III,

which is situated 150 m northwards. The total area of 200 m² was investigated; 18 cremations and inhumations were found. Burials of both burial grounds contained items typical for the 9th–12th century. This implies that both sites used to make an integral burial complex.

KALNUVĖNŲ KAPINYNAS

Julius KANARSKAS

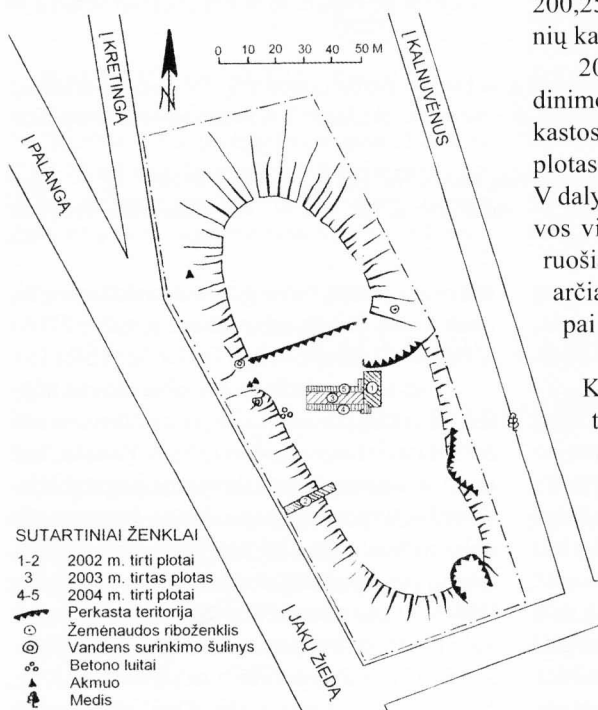
Kalnuvėnų kapinynas, esantis Sendvario sen., Klaipėdos raj., išaiškintas dar 2001 m. Kadangi jis smarkiai apnaikintas ruošiant vietą

degalinei, tai 2002 m. buvo pradėti suardytos kapinyno dalies tyrimai, kuriuos vykdė archeologė Rėda Nemickienė. Jų metu ištirtas 200,25 m² plotas, aptikta 13 apardytų griautinių kapų, datuojamų IX–XI a. (33 pav.).

2004 m. tyrimai buvo tęsiami žemės judinimo darbų suardytoje kalvos dalyje, kur iškastos 2 perkastos (4, 5) ir ištirtas 94,75 m² plotas (33 pav.). Nustatyta, kad tyrineto ploto V dalyje, kurioje seniau buvo aukščiausia kalvos vieta, kapų nebelikę – jie buvo nukasti ruošiant vietą degalinei. Tuo tarpu R dalyje, arčiau kalvos šlaito, aptikti 4 griautiniai kapai (kapai 14–17) ir 1 stulpavietė.

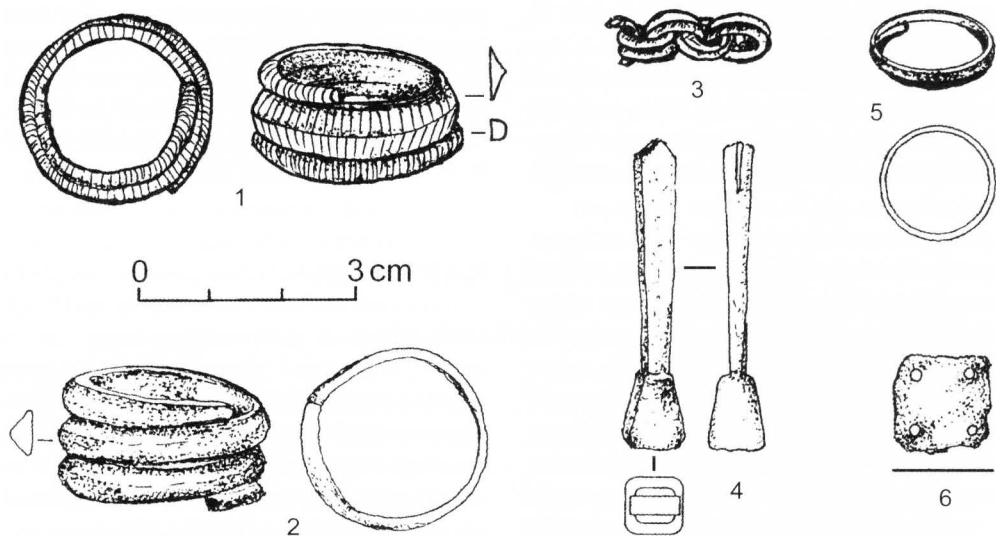
Griautiniai kapai datuojami X–XI a. Kapuose 14, 16, 17 buvo palaidotos moterys, o kape 15 – nenustatytos lyties ir amžiaus vaikas. Kapus 14 ir 15, kuriuos skyrė 45–50 cm tarpas, vieną su kitu kojūgalių srityje jungė negilus 80 cm pločio perkasas. Tai liudija, kad čia palaidota motina su vaiku.

Kapų kontūrai atsidengė 3–12 cm gylėje, po perstumdytų žemių sluoksniu. Visos duobės galvūgalyje stačiakampio plano, o link kojūgalių siaurėja ir apvalėja. Vaiko kapo ilgis – 1,80 m, plotis – 78–50 cm. Suaugusiųjų kapų ilgis siekia nuo 2,66 iki 3,04 m (kapai 16, 17), o plotis – nuo

33 pav. Kalnuvėnų kapinynas: 2002–2004 m. tyrinėtų plotų planas. J. Kanarsko brėž.

Fig. 33. Kalnuvėnai burial ground: layout of the sites investigated in 2002–2004.

34 pav. Kalnuvėnų kapinyno radiniai: 1 – žiedas (kapas 14), 2 – žiedas (kapas 17), 3 – grandinė (kapas 14), 4 – diržo kutas (kapas 16), 5 – įvija (kapas 16), 6 – miniatiūrinė plokštelė iš juostų audimo komplekto (kapas 16). I. Idaitės pieš.

Fig. 34. Finds of the Kalnuvėnai burial ground: 1 – ring (burial No. 14), 2 – ring (burial No. 17), 3 – chain (burial No. 14), 4 – belt fringe (burial No. 16), 5 – spiral (burial No. 16), 6 – miniature plate from belt weaving set (burial No. 16).

1,04–0,78 iki 1,14–0,9 m (kapai 16, 15). Kapų duobės, užpildytos tamsia žeme su degėsiiais, leidžia teigti, kad laidojimo metu buvo atliekamos apeigos su ugnimi.

Vaiko kapas įkastas negiliai į molį. Kapams 14, 17 iškastos gilios duobės, iki pat po moliu esančio smėlio, o dugnas išplūktas 3–15 cm storio molio sluoksniu. Kapas 16 įrengtas smėlyje, todėl čia moliu plūktas ir dugnas, ir sienelės, kurių storis siekia 12–16 cm.

Visų moterų kapų dugnas žemėja link galvūgalio. Kapo 14 duobės gylio skirtumas galvūgalyje ir kojūgalyje siekė 7 cm, kapo 16 – 9 cm, o kapo 17 – 4 cm. Vaiko kapo dugnas ties viduriu buvo nežymiai, iki 2–3 cm įdubęs.

Nors dėl rūgštingo dirvožemio poveikio griaučiai neišliko, tačiau aptikti kaulų fragmentai ir įkapių išsidėstymas leidžia teigti, kad

mirusieji į kapą buvo guldomi aukštiekninki, palei šonus ištiestomis rankomis, galva 270° į V (kapai 14, 15), 184° į P (17) ir 36° į ŠR (16).

Įkapių rasta nedaug. Jos labai blogos būklės, smarkiai korodavusios, o atsidūrusios arti žemės paviršiaus sparčiai nyksta. Panašu, kad laidojimo apeigų metu dauguma įkapių būdavo sulaužomos, o į kapo duobę įmetama tik dalis jų nuolaužų. Tai patvirtina nedideli geriamųjų ragų apkalų, peilio, grandinėlių, įvijų, lipdytos keramikos ir kitų radinių fragmentai. Taip pat vaiko kape rasta žalvarinė žiedo įvija, susukta į tošį ir padėta mirusiajam virš galvos. Nesulaužytas buvo geležinis peiliukas, rastas kairėje juosmens srityje moters kape 17, žalvarinis įvijinis žiedas (34:2 pav.), apmautas ant tos pačios moters kairiosios rankos, ir žalvarinis įvijinis žiedas išplatinta vidurine dalimi

(34:1 pav.), kurį ant dešinėsios rankos mūvėjo kape 14 palaidota moteris.

Perkasoje 4 aptikta 24 cm skersmens stulpavietė, užpildyta tamsia žeme su smulkiais angliukais. Duobės gylis siekia iki 34 cm nuo esamo žemės paviršiaus. Ši stulpavietė ir kapo 17 duobėje aptiktas molio tinkas leidžia daryti prielaidą, kad prieš įrengiant kapinyną šioje vietoje galėjusi būti senovės gyvenvietė.

2002–2004 m. tyrimai rodo, kad Kalnuvėnų kapinynas smarkiai suardytas žemės darbų metu, o dalis kapų – ypač centrinėje dalyje, sunaikinta. Nustumdytame plote įkapių nykimas dėl rūgštingo dirvožemio spartėja, todėl šioje kapinyno dalyje archeologinius tyrimus ne tik būtina tęsti, bet ir padidinti jų apimtis.

KALNUVĖNAI BURIAL GROUND

In 2004 in Kalnuvėnai burial ground an area of 94.75 m² was investigated. Four inhumation burials datable to the 10th–11th century (3 female and 1 of a child) and one post hole were found.

The child was buried next to the mother; their burials were linked at their feet. At the head the burial pits were rectangular getting narrower and rounding up towards the foot. The child burial was 1.80 m long and 0.78–0.5 m wide. The adult burials were from 2.66 to 3.04 m long and from 1.04–0.78 to 1.14–0.9 m wide. Tops of the burials had been destroyed when levelling the hill, so it was impossible to identify the debt. The filling of the pits contained cinder, which implies that the funeral rituals involved fire.

Decadent fragments of skeletal remains and position of burial items imply that individuals were laid down on their backs in a straight position; arms stretched along the sides, heads orientated W, S and NE. Burial items were random and in a very poor condition. It seems that most of the items were broken during the burial ritual and only few fragments were put into the graves.

In the trench No. 4 a post hole having 0.24 m in diameter was investigated. The post hole and clay daub discovered in the burial No. 17 suggests that prior to the burial site there could have been a settlement.

KALNIŠKIŲ KAPINYNAS

Vytautas KAZAKEVIČIUS

2004 metais buvo tęsiami Kalniškių (Raseinių r., Ariogalos sav.) kapinyno (AV 1934) tyrinėjimai, pradėti 1985 ir tęsti 1989–2003 metais (žr. *ATL 1984 ir 1985 metais*, V., 1986, p. 52–53; *ATL 1988 ir 1989 metais*, V., 1990, p. 83; *ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, t. 1, p. 99–103; *ATL 1992 ir 1993 metais*, V., 1994, p. 154–158; *ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 111–115; *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 198–201; *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 247–261; *ATL 2000 metais*, V., 2001, p. 100–101; *ATL 2001 metais*, V.,

2002, p. 120–122; *ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 101–103; *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 125–126). Iki 2004 m. tyrinėjamame objekte buvo iškastos 48 perkastos, iš viso 2967,5 m² plotas, rasti 253 griautiniai V–VI a. ir 16 degintinių VI–VII (?) a. kapų. Paskelbta ir keletas didesnių publikacijų, aptariančių Kalniškių kapinyno materialinės kultūros dirbinių rūšis ar tipus bei laidosenos bruožus (V. Kazakevičius, Kalniškiai Burial Ground: Investigation, Results, Prospects, *Archaeologia Baltica*, vol. 3, Vilnius, 1998, p. 251–260; V. Kazakevičius,